

Kurzemes rajona tiesas darbības attīstības koncepcija

Attīstītas tiesu sistēmas un tiesu varas vērtību pamatā ir neatkarīga, pieejama tiesa un efektīva tiesas procesa norise iespējami īsākā termiņā.

Pēc Kurzemes tiesu apgabala rajonu (pilsētu) tiesu reorganizācijas 2018.gada 1.februārī reģionā izveidotā Kurzemes rajona tiesa atrodas Liepājā, Ventspilī, Talsos, Saldū un Kuldīgā.

Tiesas darbības teritorija aptver 13,6000 km² ar aptuveni 243000 iedzīvotājiem.

Veicot agrāko zemesgrāmatu nodaļas tiesnešu integrāciju vispārējās jurisdikcijas tiesā 2019.gada 1.jūnijā, tiesā ir 47 tiesnešu amata vietas un 133 darbinieku vietas.

Tiesas priekšsēdētājam ir 3 vietnieki, kuru amata pienākumi strukturēti attiecīgi zemesgrāmatu jautājumos, kriminālās un administratīvās tiesvedības, kā arī civilās tiesvedības jautājumos.

Lai nodrošinātu tiesas pieejamību iedzīvotājiem, tiesas darba telpas atrodas 8 dažādās vietās reģionā.

Šādos apstākļos tiesas pārvaldība un darba organizācija ir jo īpaši svarīga, lai nodrošinātu tiesas darbības kvalitāti: tiesas neatkarību, pieejamību, efektīvu tiesas procesa norisi saprātīgos termiņos un maksimāli augstu nolēmumu kvalitāti.

Pēc reformas īstenošanas tiesā ir veiktas strukturālas izmaiņas, kas saistītas ar uzdevumu, pilnvaru un atbildības pārdali starp darbiniekiem, izstrādāta un nodrošināta vienota apmeklētāju apkalpošanas sistēma, atsevišķi nodalot apmeklētāju apkalpošanu ar zemesgrāmatu lietām saistītos jautājumos. Tiesas konsultantiem un darbiniekiem, kuru pienākumos ietilpst apmeklētāju pieņemšana, iesniegto dokumentu reģistrācija un tālākvirzība, kā arī dokumentu izsniegšana, - skaidri definēti vienoti noteikumi un kārtība, lai tādējādi tiktu realizēta ātra un operatīva dokumentu aprīte. Darbinieki instruēti patstāvīgi izvēlēties noteikumiem atbilstošu lietderīgāko un ekonomiski izdevīgāko veidu, kā katrā konkrētā gadījumā organizēt lietvedības darbu.

Lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvu tiesas procesu norisi un nolēmumu kvalitāti, tiesā ir noteikta specializācija krimināllietu un civillietu iztiesāšanā. Tiesnešiem, kuri līdz zemesgrāmatu nodaļas tiesnešu integrācijai vispārējās jurisdikcijas tiesā izskatīja zemesgrāmatu lietas un atsevišķus pieteikumus civilprocesuālā kārtībā, ir noteikta līdzšinējā specializācija, kas arī turpmāk ir saglabājama un paplašināma apstākļos, ja tas nepieciešams slodzes izlīdzināšanai un vienādošanai. Tā kā tiesas darba telpas, kurās līdzšinēji strādā tiesneši, kuri izskata zemesgrāmatu lietas, ar tiesas sēžu zālēm aprīkotas tikai Kuldīgā, līdz atbilstošu tiesas sēžu zāļu ierīkošanai Liepājā, Ventspilī un Talsos slodzes izlīdzināšanas nepieciešamības apstākļos varētu tikt lemts par tādu atsevišķu kategoriju civillietu nodošanu izskatīšanai zemesgrāmatu lietu specializācijas tiesnešiem, kas izskatāmas rakstveida procesā.

Tiesā ir noteikts, kāda veida lietas tiek izskatītas iesniegšanas vietā, lai nodrošinātu ātru un operatīvu nolēmumu pieņemšanu. Lai pēc iespējas optimizētu šo procesu, periodiski ir jāveic rūpīga analīze, lai identificētu iespējamās nepilnības šajā kārtībā un nepieciešamības gadījumā veiktu vēlamās korekcijas, cita starpā, nosakot šaurāku specializāciju lietu iztiesāšanā. Rūpīgi izvērtējama un koleģiāli apspriežoties apsverama iespēja noteikt šaurāku specializāciju administratīvās lietās un tādu civillietu kategorijās, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām.

Tiesas darba kvalitātes nodrošināšanai un vienotas prakses veidošanai, īpaši svarīgi pastāvīgi veikt tiesas nolēmumu izvērtēšanu un prakses apkopošanu, identificējot iespējamās nepilnības un trūkumus, kas saistīti ar atšķirīgu tiesību normu iztulkošanu un piemērošanu. Ļoti lielu atbalstu tiesu prakses vienādošanā sniedz Kurzemes apgabaltiesa, ik gadu sagatavojot tiesu prakses apkopojumus, tostarp, arī par atsevišķu kategoriju lietām. Lai optimizētu šo darbu uz vietas tiesā, kurā ik gadu cita starpā tiek izskatītas vairāk kā 3000 civillietas, 1100 krimināllietas un ap 27000 lūgumi zemesgrāmatu lietās, kuru apjomam ir tendence pieaugt, apsverama iespēja tiesas priekšsēdētāja vietniekiem, kuri savus amata pienākumus attiecīgās tiesvedības jomās pilda līdztekus tiesneša pienākumiem, noteikt par aptuveni 10% samazinātu tiesneša slodzi.

Lai pastāvīgi veicinātu vienādotu tiesību normu piemērošanu, regulāri jāorganizē lokālas sanāksmes tiesnešiem un darbiniekiem, periodiski rosinot diskusijas par aktuāliem tiesas darba jautājumiem. Operatīvākai informācijas apmaiņai starp tiesnešiem un darbiniekiem izveidojama tiesas iekšējās komunikācijas lietotne savstarpējai saziņai.

Īpaši nozīmīgi turpināt ik gadu organizēt seminārus kopā ar Kurzemes apgabaltiesas tiesnešiem, lai analizētu darba rezultātus un apzinātu veicamos pasākumus tiesas darba uzlabošanā. Atzinīgi vērtējama tiesas priekšsēdētāja un tiesas priekšsēdētāja vietnieku aizsāktā periodiska tikšanās ar apelācijas instances tiesas vadību un kolēģiju priekšsēdētājiem, lai pārrunātu aktuālus jautājumus tiesas darba organizēšanā, nepieciešamības gadījumā iniciējot problēmjautājumu apspriedes ar augstākas instances tiesas tiesnešiem.

Nepieciešams veidot arī pastāvīgu savstarpēju koleģiālu saziņu vadītāju līmenī ar tādām tiesvedības procedūrās iesaistītajām iestādēm kā policiju, prokuratūru, probācijas dienestu, ieslodzījuma vietu administrāciju, zvērinātu advokātu vecākiem, bāriņtiesām, lai rastu konceptuāli vienotu izpratni dažādu procesuālu jautājumu risināšanā, tādējādi samazinot nevajadzīgu administratīvo slogu un iespējamu tiesas izdevumu samazināšanos.

Svarīga ir tiesnešu un tiesas darbinieku izglītošana. Apmācības sistēmu, kas līdzšinēji sekmīgi darbojas valsts mērogā, jāpaplašina, radot apstākļus ne tikai tiesnešiem, bet pārējiem tiesas darbiniekiem apgūt un papildināt svešvalodu zināšanas, kas sevišķi nozīmīgi, lai integrētos kopējā Eiropas valstu tiesu sistēmā, nepastarpināti risinot pārrobežu lietas un veicinot tiešus savstarpējus kontaktus starp tiesu iestādēm.

Darbinieku kompetenču izvērtējumu un profesionālo novērtējumu jānodrošina, ievērojot visiem vienādus, saprotamus un objektīvus kritērijus, lai tādējādi nodrošinātu savstarpēju uzticēšanos un autoritāti kolektīvā.

Jārada apstākļus darbinieku pastāvīgai kvalifikācijas paaugstināšanai, veicinot iespēju apgūt zināšanas studējot, nepieciešamības gadījumā uzticot iespēju atsevišķu darba pienākumu izpildi veikt attālināti, ja to iespējams samērot ar netraucēta darba procesa norisi darba vietā.

Darbiniekiem, kuri līdzšinējā darbā apliecinājuši savas zināšanas un prasmes, un orientēti uz personīgo attīstību profesionālā jomā, nodrošināmas karjeras izaugsmes iespējas, atbrīvojoties atteicīgai vakancei, dodot iespēju uzņemties atbildīgāku uzdevumu izpildi tiesā.

Atzinīgi vērtējama līdzšinēji radītā iespēja tiesnešiem un tiesu vadītājiem piedalīties grupu un individuālās supervīzijās. Lai veidotu tiesas darbinieku sadarbību un prasmes darbam komandā, mazinātu atbildības un stresa faktoru izraisītu negatīvo ietekmi savstarpējo attiecību veidošanā kolektīvā un radītu arvien labākus darba rezultātus, nepieciešams rast iespēju arī tiesas darbiniekiem apmeklēt grupu supervīzijas.

Lai nodrošinātu pēc iespējas ātru lietu iztiesāšanu, nepieciešams optimizēt tiesas infrastruktūru, radot iespēju vairāk aprīkot tiesas sēžu zāles ar video iekārtām. Šobrīd ar video iekārtām aprīkotas 2 tiesas sēžu zāles Liepājā, Ventspilī, Talsos un Saldū, tikai 1 tiesas sēžu zāle Kuldīgā. Arvien biežāk tiesā tiek saņemti lūgumi no lietu dalībniekiem par lietu iztiesāšanu videokonferences režīmā, tādēļ, jo īpaši – ņemot vērā ievērojamo attālumu starp tiesas sēžu norises vietām reģiona ietvaros, kā arī to, ka Kurzemes rajona tiesā periodiski iztiesāšanai tiek saņemtas civillietas no Rīgas reģiona tiesām Civilprocesa likuma 32¹.panta kārtībā, nepieciešams palielināt video iekārtu skaitu tiesā.

Lai gan finanšu līdzekļu piesaistīšana tiesu ēku labiekārtošanai nav tiesas priekšsēdētāja kompetencē, nepieciešams rosināt atbildīgās institūcijas rast risinājumu tiesas ēku un darba vides atjaunošanai un maksimālai pielāgošanai tiesas iestādes prestižam atbilstoši darba vietai. Jo īpaši bez kavēšanās šis jautājums risināms Talsos, kur līdzšinēji atsevišķiem tiesas darbiniekiem nav nodrošināta iespēja stādāt atbilstošas darba telpās.

Ļoti svarīga ir sabiedrības informētība par tiesu un tās darbu.

Lai nodrošinātu tiesas darba atklātumu, tiesā Liepājā, Ventspilī, Kuldīgā, Saldū un Talsos ir noteiktas personas, kuras ir atbildīgas par komunikāciju ar plašsaziņas līdzekļiem. Līdzšinēji šī sadarbība ir bijusi sekmīgāka un tiesas darbiniekiem ir nodrošinātas iespējas saziņas prasmes ar medijiem pēc iespējas pilnveidot, radot iespēju apmeklēt padziļinātas mācības komunikāciju zinībās. Paralēli tam sabiedriski īpaši svarīgu ar tiesvedību saistītu jautājumu izskaidrošanā iesaistāmi tiesneši, tādējādi vairojot sabiedrības uzticēšanos tiesu sistēmai un izpratni par tiesas nolēmumiem un darbu kopumā.

Tā kā ievērojami ir pieaugusi informācijas tehnoloģiju loma tiesas funkciju nodrošināšanā un jau tuvākajā laikā plānots ieviest elektronisko tiesvedību, lai pēc iespējas pilnīgāk izmantotu tās iespējas un nodrošinātu elektroniskās sistēmas funkcionalitāti, jāveicina tiesas darbinieku iesaiste papildu apmācībā.

Lai mazinātu tiesas noslogotību, jāturpina veicināt alternatīvu domstarpību risināšanas veidu izmantošanu. Kurzemes reģionā ir iespēja izmantot mediācijas pakalpojumus, tādēļ ir jāpaaugstina sabiedrības informētību un izpratni par mediācijas lomu un šāda veida strīdu risināšanas kārtību, periodiski par to sniedzot skaidrojošu informāciju. Pēc iespējas plašāka mediācijas izmantošana dotu iespēju būtiski atslogot tiesas darbu.

Tā kā arvien palielinās starptautiskā tiesiskā sadarbība un pārrobežu lietu skaits, nozīmīgi ir apzināt starptautisko praksi tiesvedībā. Pirms reorganizācijas jau 2013.gadā Liepājas tiesa uzsāka sadarbību ar Klaipēdas pilsētas tiesu Lietuvā, kur arī notikusi tiesu reorganizācija. Šāda starptautiskā sadarbība ir atbalstāma, Kurzemes rajona tiesai turpinot organizēt savstarpējas tikšanās un piedaloties pieredzes apmaiņā, kas bagātina tiesnešu pieredzi un zināšanas par tiesvedības procesiem ārvalstīs. Līdztekus jāveicina ne tikai līdzšinējā tiesas tiesnešu darba pieredzes apmaiņa un dalība semināros ārvalstīs, bet jārosina tajā iesaistīties arī tiesas darbiniekus, kuriem ir atbilstošas svešvalodu zināšanas.

Kurzemes rajona tiesai arī jāturpina aizsāktā savstarpējā sadarbība ar Daugavpils tiesu un Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesu, organizējot kopīgas tikšanās un seminārus, lai dalītos pieredzē, gūtu ieskatu kolēģu darba organizācijā, pārņemot labākās idejas un risinājumus tiesas darba uzlabošanai.

Kurzemes rajona tiesas tiesneši aktīvi darbojas gan Tieslietu padomes, gan Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas un Tiesnešu disciplinārkolēģijas darbā, kā arī Latvijas tiesnešu biedrībā un darba grupās likumprojektu grozījumu izstrādē, kas jāturpina, veicinot arvien aktīvāku kolēģu iesaisti attīstītas tiesu sistēmas veidošanā valstī.

Nozīmīgi turpināt kolektīvā aizsāktās tradīcijas, organizējot kopīgus ikgadējus gada noslēguma pasākumus, tiesas sporta spēles, kopīgus ceļojumus, kā arī iesaistoties dažādās kultūras un citās aktivitātēs, lai veicinātu kolektīva saliedētību.

Ik vienā darba vietā, lai nodrošinātu vēlamo rezultātu sasniegšanu, ļoti būtiski veidot sakārtotu vidi un radīt pozitīvu savstarpējas sadarbības gaisotni starp darbiniekiem. Lai to nodrošinātu, ļoti nozīmīgi radīt psiholoģiski labvēlīgu mikroklīmu kolektīvā, veicināt darbinieku komunikāciju, savstarpēju uzticēšanos un kolēģu vēlmi sadarboties. Tas panākams, atzinīgi novērtējot kolektīvā paveikto, motivējot ik katru darbinieku arvien labāku darba rezultātu sasniegšanai un kopīgam mērķim – neatkarīgas, pieejamas un attīstītas tiesas izveidei, tā sekmējot sabiedrības uzticēšanos valstij un tiesību sistēmai kopumā.

Kurzemes rajona tiesas
priekšsēdētāja vietiece

Lolita Laure

Liepājā,
2020.gada 12.februārī

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu